

Nogle tanker om at lave et samfundsmæssigt godt beredskab i Danmark

1. Baggrund.

Her 1 januar 2025 står det danske beredskab ved en skillevej. Vi har for første gang en mulighed for at sikre det fremtidige redningsberedskab en central placering i den politiske og administrative proces. Vi har fået en beslutning om et nyt ministerium, der har fået en lang række opgaver, som egentligt tilsiger en central og vigtig placering i det danske samfund. Det er også en unik chance for at sikre den rigtige ressourceanvendelse.

2. Den politiske situation.

På beredskabsområdet har vi netop nu haft en eneste stående mulighed for at se ind i en ny tid – vi har fået et nyt ministerium med en ny minister, der skal have ansvaret for samfundets sikkerhed og beredskab. Der er lagt op til at samle en lang række samfundsmæssigt vigtige funktioner i ministeriet, men der er stor usikkerhed om kompetencer og opgaver. Der er også usikkerhed om økonomi og rammer og området har ikke fået et eget udvalg, men hører under Forsvars m.v.-udvalget. Det har naturligvis ikke gjort arbejdet lettere for den nye minister.

Vi har dog en lang række udtalelser fra såvel Forsvarsministeren som den nye "Beredskabsminister" – altså en styrkelse af det danske beredskab, så man er klar til både trusler om klimhændelser, ny teknologi, men også de sikkerhedspolitiske trusler i form af krigen i Ukraine, men også situationen i Mellemøsten m.v. – Altså må der være en politisk enighed om at dette område – i lighed med det militære forsvar skal styrkes. Men her hører så enigheden op – ministeren har netop udsat forhandlingerne om en beredskabsaftale til efter nytår. Nu er der politisk uenighed om indhold og rammer.

3. Den lovmæssige baggrund.

I afspændingens og fredens tegn har beredskabet i Danmark – det statslige og det kommunale levet et stille liv -lige undtaget når der politisk har været ønsker om besparelser med diverse analyser, som så har medført besparelser på Europas billigste redningsberedskab.

Beredskabsloven (uddrag)

Det statslige redningsberedskab

Forsvarsministeren er øverste administrative myndighed for det statslige redningsberedskab.

Forsvarsministeren fører tilsyn med det kommunale redningsberedskab. Forsvarsministeren kan bemyndige Beredskabsstyrelsen til at udøve tilsynet, herunder til at foretage prøvealarmering af redningsberedskabet. Forsvarsministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

Beredskabsstyrelsen leder det statslige redningsberedskab og rådgiver myndighederne i spørgsmål om redningsberedskabet. Beredskabsstyrelsens operative beredskab er placeret på 5 kaserner, der støtter kommunerne ca. 290 gange årligt.

Det kommunale redningsberedskab

Nogle tanker om at lave et samfundsmæssigt godt beredskab i Danmark

Organisation

Det kommunale redningsberedskab hører under kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen skal nedsætte en beredskabskommission til at varetage den umiddelbare forvaltning af redningsberedskabet.

Opgaver

Det kommunale redningsberedskab skal kunne yde en forsvarlig indsats mod skader på personer, ejendom og miljøet ved ulykker og katastrofer, herunder terror- og krigshandlinger. Redningsberedskabet skal endvidere kunne modtage, indkvartere og forpleje evakuerede og andre nødstedte.

Kommunalbestyrelsen kan indgå aftale med en anden kommunalbestyrelse, med private redningsvæsener eller med andre om at udføre opgaver inden for kommunens redningsberedskab. Kommunalbestyrelsen kan endvidere indgå aftale med Beredskabsstyrelsen om, at det statslige regionale redningsberedskab udfører opgaver inden for kommunens redningsberedskab.

Kommunalbestyrelsen kan indgå aftale med foreninger, organisationer og private personer om, at disse bistår ved udførelsen af opgaver inden for kommunens redningsberedskab.

Forsvarsministeren fastsætter regler om redningsberedskabets organisation, virksomhed, alarmering, materiel og dimensionering.

Forsvarsministeren kan fastsætte regler om udarbejdelse af planer for den risikobaserede dimensionering af det kommunale redningsberedskab, herunder at Beredskabsstyrelsen skal udtale sig om forslaget til plan, og at Beredskabsstyrelsens udtalelse skal forelægges kommunalbestyrelsen eller i et samordnet redningsberedskab beredskabskommissionen, såfremt de deltagende kommunalbestyrelser har henlagt kompetencen til at godkende planen til beredskabskommissionen.

4. Kommunernes opgaver.

Kommunernes opgaver omhandler 3 samfundsmæssigt vigtige opgaver:

- Myndighedsopgaver
- Tilsynsopgaver
- Det daglige operative beredskab

Myndighedsopgaverne og tilsyn vedrører bl.a.:

Kommunalbestyrelsen skal godkende oprettelse, væsentlige ombygninger, udvidelser eller forandringer i driften af virksomheder i det omfang, der er fastsat regler herom.

Kommunalbestyrelsen kan i øvrigt bestemme, at bygninger, grundarealer og flydende konstruktioner skal indrettes og benyttes på en sådan måde, at risikoen for brandfare formindskes mest muligt, og at forsvarlige rednings- og slukningsmuligheder sikres bedst muligt.

Nogle tanker om at lave et samfundsmæssigt godt beredskab i Danmark

Kommunalbestyrelsen foretager brandsyn af virksomheder, af fredede bygninger, af bygninger, hvor mange mennesker samles, af brandfarlige bygninger og oplag, af særlige lagerbygninger samt af flydende konstruktioner.

Det operative beredskab (udrykningsberedskabet)

Opgaver – se under forrige afsnit.

Udførelse:

Kommunerne løser opgaverne i en kombination af egne beredskaber, entreprisberedskaber og aftaler med eks. frivillige og i enkelte tilfælde med faste aftaler med det statslige regionale redningsberedskab.

Opgaverne løses af 29 enheder landet over fra 241 brandstationer. Det gør de mere end 40.000 gange om året – og det med en gennemsnitlig responstid på 8 minutter og 7 sekunder – altså den tid der går, fra det kommunale redningsberedskab bliver alarmeret til de er fremme på skadestedet. På landsplan håndterer de kommunale redningsberedskaber i gennemsnit 98 pct. af alle hændelser uden assistance.

5. Konflikterne

a. Historiske

Beredskabsloven blev vedtaget 23. december 1992 som en samling af Brandloven og Civilforsvarsloven, hvorved Civilforsvaret, Brandvæsenet og det civile beredskab blev samlet under én styrelse. Det betød også, at det krigsmæssige civilforsvarsberedskab blev nedlagt, kommunerne nedlagde dette beredskab og det statslige Civilforsvarskorps blev nedlagt og der blev i stedet oprettet et statsligt, operativt beredskab, som så skulle have andre opgaver. I den forbindelse blev der lagt langt større vægt på eks. brand, bl.a. blev de værnepligtige givet en fuldstændig brandmandsuddannelse. Det er forståeligt, at det statslige beredskab havde svært ved at finde sin placering, når nu vi ikke havde den storpolitiske trussel, dermed skulle man også "finde sit ståsted" i beredskabsverdenen, der nu så anderledes ud. Dengang stillede man ikke spørgsmål ved, om vi overhovedet skulle have et statsligt, operativt beredskab. Det skulle man nok have gjort og så have givet kommunerne flere midler i stedet og så koncentreret sig om det statslige beredskabs vigtige opgaver med myndighedsopgaver, rådgivning, uddannelse, tilsyn og udvikling.

b. Opgavesammenfald

Denne fokusering på det bandmæssige betød også, at det blot blev mere af det samme, som kommunerne havde nok af. Der burde have været foretaget en risikovurdering for det statslige, operative beredskab, så der ville være kommet fokus på de hændelser, hvor det statslige, operative beredskab kunne gøre en forskel. Denne vurdering fandt sted i kommunerne som et resultat af indførelsen af det risikobaserede beredskab (RBD) i 2005, men ikke i staten. Den påståede fordel for kommunerne ved at kunne ivertage mandskab med en uddannelse fra staten har været forsvindende lille.

c. Statistik.

Der kan med baggrund i 2023 opstilles følgende:

Nogle tanker om at lave et samfundsmæssigt godt beredskab i Danmark

Vedrører	Kommunerne	Beredskabsstyrelsen
Antal indsatser	39.921	684
Antal mandetimer	219.227	55.732
Statslig støtte til kommunerne		292
Statslig støtte til politi, fødevaremyndigheder og andre		392
Personale	6.702	406
Procentvise opgaver, redningsberedskab	100 %	43 %
Udrykningsstationer	241	5 kaserner

6. Hvor vil vi hen?

a. Samfundsmæssigt

Det må være den overordnede, nationale, regionale og lokale opgaver at sikre:

- At Danmark er et trygt og sikkert sted at bo
- At Danmark er et sikkert sted at drive virksomhed i
- At Danmark er sig stadig bevidst om at sikre en dynamisk udvikling af sit redningsberedskab, herunder at inddrage alle sektorer, offentlige, private og civile i et stærkt samarbejde.

b. Politisk

Det er svært at forstå sammenhænge - men gør mig en tjeneste og få hele sandheden omkring vores beredskab, og ikke kun en del af det. Vi vil alle sammen så utroligt gerne fortælle jer om hvad vi laver! Men der er en "Slotsholmsnær" gruppe, som har større indflydelse. Det er jo ikke i departementet, at brandene slukkes, personer klippes ud af biler og der ryddes op efter miljøuheld – det er "derude", hvor det sker. Så forstå, at det også er Vestjylland, ørne, og derude, hvor det ikke er glamourøst at opgaverne løses!

c. Fagligt

Der skal fokus på at sikre et tilfredsstillende niveau for vores redningsberedskab. Både når det gælder forebyggelse og det operative beredskab, dermed skal der større fokus på:

- Krisestyring
- Planlægning
- Forebyggelse
- Uddannelse
- Robusthed
- Øvelser
- Tidssvarende materiel
- Rekruttering af personale

Nogle tanker om at lave et samfundsmæssigt godt beredskab i Danmark

Hvis man skal have et statsligt, operativt beredskab, hvor værnepligten udgør en stor del af ressourcegrundlaget, så skal dette etableres, uddannes og indsættes i rammerne af assistanceoverbygning til kommunerne, hvor der skal sættes fokus på følgende områder:

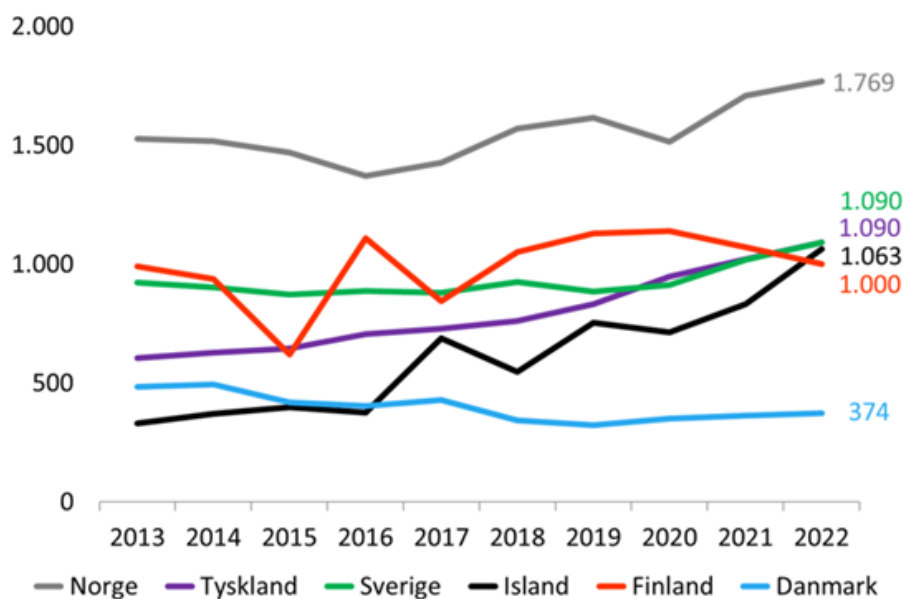
- Klimahændelser
- Cybersikkerhed
- Miljøhændelser (specielle)
- Hændelser med terror og krig – herunder masseskader

Hvis man ikke skal have det, må man sikre, at de nødvendige opgaver, som det statslige, operative beredskab varetager, bliver løst – nogle af kommunerne og andre af andre statslige myndigheder. Det forventes at kunne laves indenfor den ramme, som det statslige, operative beredskab p.t. har.

d. Økonomisk

Redningsberedskabet i Danmark er et af Europas billigste:

Udvikling i udgifter til beredskab per indbygger i Norge, Sverige, Island, Finland, Tyskland og Danmark, 2013-2022 (kr.)

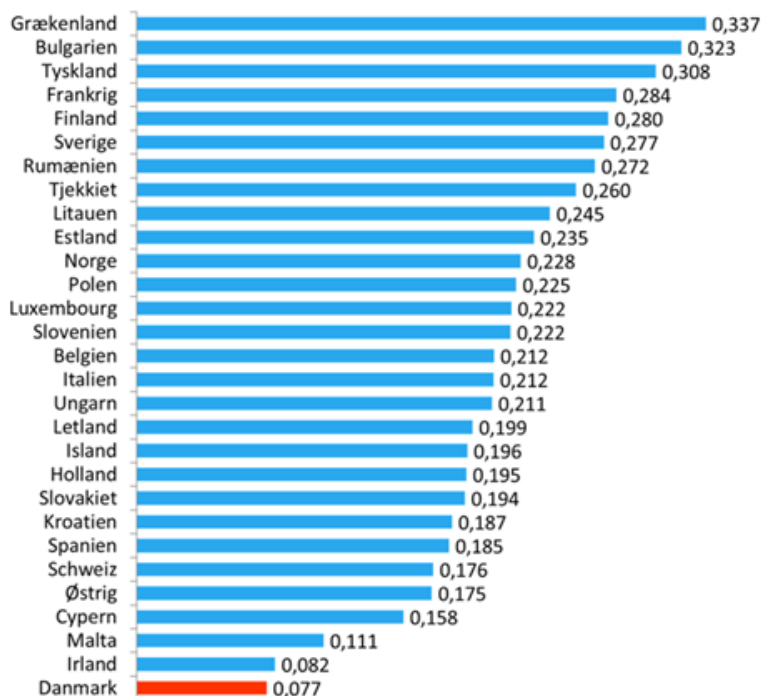

Note: Data dækker over Eurostats tal for "fire protection" og "civil defence" i de enkelte lande. Beløbene er omregnet fra euro i kurs 7,46.

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af Eurostat

Nogle tanker om at lave et samfundsmæssigt godt beredskab i Danmark

Udgifter til beredskaber opgjort som andel af BNP i EU-landene samt Norge, Island og Schweiz, 2022 (%)

Note: Data dækker over Eurostats tal for "fire protection" og "civil defence" i de enkelte lande. Der findes ikke data fra Portugal.

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af Eurostat

Dette har naturligvis haft sin pris – og redningsberedskabets robusthed har ikke et niveau, der svarer til de trusler, som vi udsættes for. Derfor er det nødvendigt at tilføre midler til primært det kommunale redningsberedskab, men også til det statslige beredskab, hvis dette på rette måde skal understøtte kommunerne. Sådanne kvalitetsforbedringer er kostbare, det gælder både fsva personale, herunder uddannelse, men også anskaffelse af mere og nyt materiel. Jeg tror ikke, at tiden er inde til at nedlægge det statslige, regionale beredskab, så derfor er mine antagelser baseret på, at vi også i fremtiden vil have både det kommunale og det statslige, regionale beredskab.

Diskussionen af, om forbedringerne kun vedrører det statslige beredskab må høre op!! Trusler kender ikke forskel på stat og kommune og derfor må midlerne nødvendigvis fordeles i en samlet aftale.

Så lad os finde en model.

De kommunale redningsberedskaber tilføres 500 mio.kr., startende med 400 mio.kr. i 2025 og herefter årligt 500 mio.kr., der tildeles som et bloktilskud – reserveret til formålet, altså en rammeforøgelse for kommunerne. Der gennemføres i 2025 en fornyet risikoanalyse af kommunerne under hensyntagen til det nye trusselsbillede. Kommunerne skal herefter snarest og senest 1 januar 2027 tilpasse og udbygge deres beredskab, under hensyntagen til de tilførte midler.

Det statslige redningsberedskab tilføres 100 mio.kr., startende med 75 mio.kr. i 2025 og herefter med en rammeforøgelse årligt på 100 mio.kr. Der påbegyndes i 2025 en risiko- og ressourceanalyse, der tager udgangspunkt i kommunernes behov og til det nye overordnede trusselsbillede. Det statslige

Nogle tanker om at lave et samfundsmæssigt godt beredskab i Danmark

redningsberedskab skal herefter snarest tilpasse og udbygge deres beredskab, under hensyntagen til de tilførte midler, herunder evt, overvejelser om det statslige, regionale beredskabs placering. Senest 1 januar 2027 skal det statslige beredskab være indpasset i det samlede beredskab.

Samlet set vil det betyde, at redningsberedskabet i Danmark bliver 600 mio.kr. dyrere. Det er mere end vi bruger nu men det gør os stadigvæk til langt det billigste beredskab i Skandinavien, med en pris pr indbygger på ca. 412,- kr.!

7. Kan vi det her?

Ja, hvis vi vil så kan vi. Danmark er et velfungerende samfund, der har vist at vi kan tilpasse os, det kan vi også her, nøjagtigt som vi vil gøre ift det militære forsvar., hvis det skal lykkes, så skal folketinget godkende de overordnede rammer fsva økonomi og struktur. Hvis så man vil så bør processen starte med at etablere en organisation:

- **Styregruppe** – medlemmer fra Beredskabsministeriet, Kommunernes Landsforening, formandskab Beredskabsministeriet
- **Arbejdsgruppe** – medlemmer fra Beredskabsstyrelsen, Danske Beredskaber, de faglige og frivillige organisationer, formandskab Beredskabsstyrelsen

Kommissorium: 1 februar 2025

Hovedopgaver: 1 April 2025

Delplan 1 1 Juni 2025

Delplan 2 1 September 2025

Statslig tilbagemelding: 1 oktober 2025

Kommunal tilbagemelding: 1 november 2025

Samlet tilbagemelding: 1 December 2025

I denne situation tager vi ikke udgangspunkt i, at der er perioder, hvor vi ikke arbejder – det her fortjener en helhjertet indsats, hvor alle interessenter – kommunale som statslige lægger alle kræfter i, specielt under hensyntagen til den sikkerhedsmæssige situation.